Ohjeet

Ohjeet 2/2019 yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyille tarjottavien verkkopalvelujen yhteydessä

Versio 2.0

8. lokakuuta 2019

Aiemmat versiot

Versio 2.0	8. lokakuuta 2019	Ohjeiden hyväksyminen julkisen kuulemisen jälkeen
Versio 1.0	9. huhtikuuta 2019	Ohjeiden hyväksyminen julkista kuulemista varten

1 Osa 1 – Johdanto 4
1.1 Taustaa 4
1.2 Ohjeiden soveltamisala 5
2 Osa 2 – 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan analyysi 6
2.1 Yleisiä huomioita 6
2.2 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan vuorovaikutus muiden lainmukaisten käsittelyperustojen kanssa 7
2.3 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisala 8
2.4 Tarpeellisuus 8
2.5 Tarpeellinen rekisteröidyn kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi 9
2.6 Sopimuksen irtisanominen 13
2.7 Tarpeellinen sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi 14
3 Osa 3 – 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltaminen erityisissä tilanteissa 15
3.1 Käsittely palvelun parantamista varten 15
3.2 Käsittely petosten ehkäisemiseksi 15
3.3 Käsittely käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa varten 15
3.4 Käsittely sisällön räätälöintiä varten 17

Euroopan tietosuojaneuvosto

ottaen huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 70 artiklan 1 kohdan e alakohdan

ON ANTANUT SEURAAVAT OHJEET:

1 OSA 1 – JOHDANTO

1.1 Taustaa

1. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaisesti henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Tältä osin yleisen tietosuoja-asetuksen[1] 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi 6 artiklan 1 kohdan a–f alakohdassa säädetyistä edellytyksistä täyttyy. Käsittelyn tavoitetta ja keskeisiä osia vastaavan asianmukaisen oikeusperusteen identifiointi on merkittävän tärkeää. Rekisterinpitäjien on muun muassa otettava huomioon rekisteröityjen oikeuksiin kohdistuvat vaikutukset identifioidessaan asianmukaista lainmukaista perustetta, jotta kohtuullisuusperiaatetta noudatettaisiin.

2. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään lainmukainen peruste henkilötietojen käsittelylle siltä osin, kuin ”käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä”.[2] Tällä tuetaan elinkeinovapautta, joka taataan perusoikeuskirjan 16 artiklassa, ja huomioidaan se seikka, että toisinaan rekisteröityä koskevia sopimusvelvoitteita ei voida täyttää, ellei rekisteröity toimita tiettyjä henkilötietoja. Jos käsittely on olennainen osa pyydetyn palvelun toimittamista, tietojenkäsittely on kummankin osapuolen etujen mukaista, sillä muutoin palvelua ei voida toimittaa eikä sopimusta suorittaa. Mahdollisuus soveltaa tätä, tai muuta 6 artiklan 1 kohdassa mainittua oikeusperustetta, ei kuitenkaan vapauta rekisterinpitäjää yleisen tietosuoja-asetuksen muiden vaatimusten noudattamisesta.

3. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 56 ja 57 artiklalla määritellään ja säännellään palvelujen tarjoamisen vapautta Euroopan unionissa. Tietoyhteiskunnan palveluiden osalta on annettu erityisiä Euroopan unionin säädöksiä.[3] Kyseiset palvelut määritellään seuraavasti: ”kaikki etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavat palvelut, joista tavallisesti maksetaan korvaus”. Määritelmä koskee myös palveluita, joita vastaanottavat

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus).
[2] Ks. myös johdanto-osan 44 kappale.
[3] Ks. esim. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535 sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 8 artikla.

henkilöt eivät maksa niistä suoraan,[4] kuten mainonnalla rahoitettavia verkkopalveluita. Näissä ohjeissa ”verkkopalveluilla” tarkoitetaan tietoyhteiskunnan palveluita.

4. EU:n lainsäädännön kehityksessä huomioidaan verkkopalveluiden keskeinen merkitys nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Aina toiminnassa olevien langattomien internetyhteyksien yleistyminen ja internetiin kytkettävien laitteiden laaja saatavuus ovat mahdollistaneet verkkopalveluiden kehityksen esimerkiksi sosiaalisen median, verkkokaupan, internetin hakupalveluiden, viestinnän ja matkailun aloilla. Joitain näistä palveluista rahoitetaan käyttömaksuilla, mutta osaa tarjotaan kuluttajalle ilman rahallista korvausta. Sen sijaan palvelut rahoitetaan myymällä verkkomainontapalveluita, jotka voidaan kohdentaa rekisteröidyille. Kuluttajakäyttäytymistä seurataan tällaista mainontaa varten tavoilla, joista käyttäjä usein ei ole tietoinen,[5] eikä seuranta välttämättä käy välittömästi ilmi toimitetun palvelun luonteesta. Tämän vuoksi rekisteröidyn on käytännössä lähes mahdotonta tehdä riittävään tietoon perustuvaa valintaa omien tietojensa käytöstä.

5. Edellä sanotun vuoksi Euroopan tietosuojaneuvosto[6] katsoo asianmukaiseksi antaa ohjeet 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisesta henkilötietojen käsittelyyn verkkopalveluiden yhteydessä, jotta varmistettaisiin, että tätä lainmukaista perustetta käytetään vain kun se on asianmukaista.

6. 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä (tietosuojatyöryhmä) on aiemmin ilmaissut näkemyksensä direktiivin 95/46/EY mukaisesta sopimusvelvoitteisesta perusteesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitettä koskevassa lausunnossaan.[7] Yleisesti ottaen tämä ohje on edelleen merkityksellinen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja yleisen tietosuoja-asetuksen kannalta.

1.2 Ohjeiden soveltamisala

7. Nämä ohjeet koskevat 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamista henkilötietojen käsittelyyn verkkopalveluita koskevien sopimusten yhteydessä riippumatta siitä, miten palvelut rahoitetaan. Ohjeissa esitetään pääpiirteittäin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen lainmukaisen käsittelyn osa-alueet ja käsitellään ”tarpeellisuuden” käsitettä siltä osin, kuin se koskee ”tarpeellisuutta sopimuksen täytäntöön panemiseksi”.

8. Tietosuojasäännöillä ohjataan tärkeitä seikkoja, jotka liittyvät verkkopalveluiden vuorovaikutukseen niiden käyttäjien kanssa, mutta asiassa sovelletaan myös muita sääntöjä. Verkkopalveluiden sääntelyyn liittyy monialaisia vastuita muun muassa kuluttajaoikeuden ja kilpailuoikeuden aloilla. Näihin ohjeisiin ei ole sisällytetty kyseisiä oikeusaloja koskevia näkökohtia.

9. Vaikka 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voidaan soveltaa vain sopimuksiin, näissä ohjeissa ei ilmaista näkemystä verkkopalveluita koskevien sopimusten pätevyydestä yleisesti, sillä tämä ei kuulu Euroopan tietosuojaneuvoston toimivallan piiriin. Sopimusten ja sopimusehtojen on kuitenkin täytettävä sopimuslainsäädännön vaatimukset sekä kuluttajasopimusten osalta myös kuluttajansuojalainsäädännön vaatimukset, jotta kyseisiin ehtoihin perustuva käsittely voitaisiin katsoa asianmukaiseksi ja lailliseksi.

---

[4] Ks. tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8 päivänä kesäkuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/31/EY johdanto-osan 18 kappale.

[5] Tältä osin rekisterinpitäjien on täytettävä yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt läpinäkyvyyttä koskevat velvoitteet.

[6] Perustettu yleisen tietosuoja-asetuksen 68 artiklan nojalla.

[7] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP217). Ks. erityisesti s. 11, 16, 17, 18 ja 55.

10. Jäljempänä esitetään joitakin yleisiä huomioita tietosuojaperiaatteista, mutta 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen käsittelyn yhteydessä mahdollisesti ilmeneviä kaikkia tietosuojakysymyksiä ei käsitellä laajemmin. Rekisterinpitäjien täytyy aina varmistaa, että ne noudattavat 5 artiklassa säädettyjä tietosuojaperiaatteita ja yleisen tietosuoja-asetuksen kaikkia muita vaatimuksia sekä soveltuvin osin sähköisen viestinnän tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä.

2 OSA 2 – 6 ARTIKLAN 1 KOHDAN B ALAKOHDAN ANALYYSI

2.1 Yleisiä huomioita

11. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen käsittelyn lainmukaisen perusteen pohdinnassa täytyy ottaa huomioon koko yleinen tietosuoja-asetus, 1 artiklassa säädetyt tavoitteet sekä rekisterinpitäjien velvollisuus käsitellä henkilötietoja 5 artiklan mukaisia tietosuojaperiaatteita noudattaen. Tähän sisältyy henkilötietojen käsittely asianmukaisella ja läpinäkyvällä tavalla sekä käyttötarkoitussidonnaisuutta ja tietojen minimointia koskevien velvoitteiden mukaisesti.

12. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi. Asianmukaisuuden periaatteeseen sisältyy muun muassa rekisteröityjen kohtuullisten odotusten[8] tunnistaminen, käsittelystä rekisteröidyille mahdollisesti aiheutuvien haitallisten seurausten huomioon ottaminen sekä rekisteröityjen ja rekisterinpitäjän suhteen ja näiden välisen epäsuhdan mahdollisten vaikutusten huomioon ottaminen.

13. Kuten edellä mainitaan, laillisuuden kannalta verkkopalveluita koskevien sopimusten on oltava päteviä sovellettavan sopimuslainsäädännön mukaisesti. Eräs merkityksellinen tekijä on se, onko rekisteröity lapsi. Tällaisessa tapauksessa (ja riippumatta yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten, myös lapsiin sovellettavan erityisen suojan, noudattamisesta)[9] rekisterinpitäjän on varmistettava, että se noudattaa asiaankuuluvia kansallisia lakeja, jotka koskevat lasten kelpoisuutta tehdä sopimuksia. Lisäksi rekisterinpitäjän täytyy täyttää muut lakisääteiset vaatimukset, jotta asianmukaisuus- ja lainmukaisuudenperiaatteiden noudattaminen varmistettaisiin. Esimerkiksi kuluttajasopimuksissa saatetaan soveltaa kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettua direktiiviä 93/13/ETY (kohtuuttomia sopimusehtoja koskeva direktiivi).[10] Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohta ei rajoitu vain sopimuksiin, joihin sovelletaan Euroopan talousalueen (ETA) jäsenvaltion lainsäädäntöä.[11]

14. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, joka edellyttää, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä,

[8] Joidenkin henkilötietojen odotetaan olevan yksityisiä tai niitä odotetaan käsiteltävän tietyillä tavoilla, eikä tietojen käsittelystä pitäisi aiheutua yllätyksiä rekisteröidylle. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa kohtuullisten odotusten käsitteeseen viitataan nimenomaisesti johdanto-osan 47 ja 50 kappaleessa 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan ja 4 kohdan osalta.

[9] Ks. johdanto-osan 38 kappale, jossa todetaan, että erityisesti lasten henkilötietoja on pyrittävä suojaamaan, koska he eivät välttämättä ole kovin hyvin perillä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, seurauksista, asianomaisista suojatoimista tai omista oikeuksistaan.

[10] Kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan direktiivin mukaisesti sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, ”jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille”. Kuten yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyn läpinäkyvyyttä koskevan velvoitteen mukaisesti, kohtuuttomia sopimusehtoja koskevassa direktiivissä edellytetään selvien ja ymmärrettävien ilmaisujen käyttöä. Sellainen henkilötietojen käsittely, joka perustuu kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan direktiivin nojalla kohtuuttomaksi katsottavaan ehtoon, ei yleisesti ottaen vastaa yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan vaatimusta siitä, että käsittelyn on oltava laillista ja asianmukaista.

[11] Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan tiettyihin ETA:n ulkopuolisiin rekisterinpitäjiin; ks. yleisen tietosuoja-asetuksen 3 artikla.

nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla.

15. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään tietojen minimoinnin periaatteesta eli siitä, että tarkoituksen saavuttamiseksi on käsiteltävä mahdollisimman vähän tietoja. Tällä arvioinnilla täydennetään 6 artiklan 1 kohdan b–f alakohdan mukaisia tarvearviointeja.

16. Sekä käyttötarkoitussidonnaisuus että tietojen minimointi ovat erityisen merkityksellisiä sellaisten verkkopalveluita koskevien sopimusten kannalta, joista ei tyypillisesti neuvotella tapauskohtaisesti. Teknologisten edistysaskeleiden myötä rekisterinpitäjät voivat helposti kerätä ja käsitellä enemmän henkilötietoja kuin koskaan aikaisemmin. Tämän seurauksena on olemassa akuutti riski siitä, että rekisterinpitäjät saattavat pyrkiä sisällyttämään sopimuksiin yleisiä käsittelyä koskevia ehtoja voidakseen enimmäistää tietojen keruumahdollisuudet ja käytön ilman, että kyseisiä käyttötarkoituksia määritetään riittävästi tai tietojen minimointia koskevia velvoitteita otetaan huomioon. Tietosuojatyöryhmä on aiemmin todennut seuraavaa:

> *Keräämisen tarkoitus on määritettävä selkeästi ja nimenomaisesti: tarkoituksen on oltava kyllin yksityiskohtainen sen määrittämiseksi, millainen käsittely sisältyy tai ei sisälly määritettyyn käyttötarkoitukseen, ja sen perusteella on voitava arvioida lainmukaisuus ja soveltaa tietosuojatoimia. Näiden syiden vuoksi epämääräinen tai yleisluontoinen käyttötarkoitus, kuten esimerkiksi ”käyttäjäkokemuksen parantaminen”, ”markkinointitarkoitukset”, ”tietoturvatarkoitukset” tai ”tuleva tutkimus”, ei yleensä ilman lisätietoja vastaa vaatimusta erityisyydestä.* [12]

2.2 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan vuorovaikutus muiden lainmukaisten käsittelyperustojen kanssa

17. Tapauksissa, joissa käsittelyn ei katsota olevan tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, eli kun pyydetty palvelu voidaan toimittaa ilman, että kyseistä käsittelyä suoritetaan, Euroopan tietosuojaneuvosto tunnistaa, että voidaan soveltaa muuta laillista perustetta sillä edellytyksellä, että asiaankuuluvat ehdot täyttyvät. Joissain tilanteissa voi erityisesti olla asianmukaisempaa käyttää 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista vapaasti annettua suostumusta. Muissa tapauksissa asianmukaisempi laillinen käsittelyperuste voi olla 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan säännös. Oikeusperuste on määritettävä käsittelyn aloittamisen yhteydessä ja eriteltävä 13 ja 14 artiklan mukaisesti rekisteröidyille annettavissa tiedoissa.

18. Jokin muu lainmukainen peruste, kuin 6 artiklan 1 kohdan b alakohta, voi sopia paremmin kyseessä olevan käsittelytoimen tavoitteeseen ja asiayhteyteen. Asianmukaisen lainmukaisen perusteen määrittäminen on yhteydessä kohtuullisuuden ja käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteisiin.[13]

19. Suostumusta koskevissa tietosuojatyöryhmän suuntaviivoissa selvennetään myös, että ”suostumus ei ole asianmukainen laillinen peruste, jos rekisterinpitäjän tarkoituksena on käsitellä henkilötietoja, jotka ovat itse asiassa tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi”. Sitä vastoin Euroopan tietosuojaneuvosto katsoo, että mikäli käsittely ei ole itse asiassa tarpeen sopimuksen täytäntöön

---

[12] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto ”Opinion 03/2013 on purpose limitation” (WP203), s. 15–16.

[13] Rekisterinpitäjien on vaikeaa määrittää kohtuullisuusperiaatteen mukaista asianmukaista oikeusperustetta, jos ne eivät ole ensin selkeästi määrittäneet käsittelyn tarkoituksia tai jos henkilötietoja käsitellään laajemmin kuin määritettyjen käyttötarkoitusten kannalta on tarpeen.

panemiseksi, kyseinen käsittely voidaan toteuttaa vain, jos se perustuu muuhun asianmukaiseen oikeusperusteeseen.[14]

20. Rekisterinpitäjien tulisi läpinäkyvyyttä koskevien velvoitteidensa mukaisesti varmistaa, että vältetään epäselvyys siitä, mitä oikeusperustetta sovelletaan. Tämän on erityisen merkityksellistä, kun asianmukaisena oikeusperusteena on 6 artiklan 1 kohdan b alakohta ja rekisteröidyt tekevät verkkopalveluita koskevan sopimuksen. Tilanteesta riippuen rekisteröidyt saattavat saada virheellisen käsityksen siitä, että he antavat suostumuksensa 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti, kun he allekirjoittavat sopimuksen tai hyväksyvät palveluehdot. Samalla rekisterinpitäjä saattaa virheellisesti olettaa, että sopimuksen allekirjoittaminen vastaa 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua suostumusta. Kyseessä ovat täysin eri käsitteet. Koska näitä käsitteitä koskevat erilaiset vaatimukset ja niillä on erilaiset oikeudelliset seuraukset, on tärkeää erottaa toisistaan palveluehtojen hyväksyminen sopimuksen tekemiseksi ja 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun suostumuksen antaminen.

21. Erityisiin luokkiin kuuluvien henkilötietojen osalta tietosuojatyöryhmä on myös todennut suostumusta koskevissa suuntaviivoissa seuraavaa:

> *”Tarvetta sopimuksen täytäntöön panemiseksi” ei yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa tunnusteta poikkeukseksi yleisestä kiellosta käsitellä erityisiä tietoryhmiä. Rekisterinpitäjien ja jäsenvaltioiden olisi tämän ongelman ratkaisemiseksi tarkasteltava 9 artiklan 2 kohdan b–j alakohdassa säädettyjä erityisiä poikkeuksia. Jos mitään b–j alakohdassa säädetyistä poikkeuksista ei voida soveltaa, nimenomaisen suostumuksen hankkiminen yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjen pätevää suostumusta koskevien edellytysten mukaisesti on ainoa mahdollinen lainmukainen poikkeus, jonka perusteella tällaisia tietoja voidaan käsitellä.*[15]

2.3 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisala

22. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa sovelletaan, kun jompikumpi seuraavista ehdoista täyttyy: kyseessä olevan käsittelyn on oltava objektiivisesti tarpeen rekisteröidyn kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi, tai käsittelyn on oltava objektiivisesti tarpeen sopimusta edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä.

2.4 Tarpeellisuus

23. Käsittelyn tarpeellisuutta edellytetään molempien 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ehtojen osalta. Aluksi on tärkeää todeta, että se, mikä on ”tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi”, ei tarkoita vain arviota siitä, mitä sopimuksen ehdoissa sallitaan tai mitä niissä lukee. Tarpeellisuuden käsitteellä on itsenäinen merkitys Euroopan unionin lainsäädännössä, jossa on huomioitava tietosuojalainsäädännön tavoitteet.[16] Näin ollen asian yhteydessä on otettava huomioon myös

[14] Lisätietoa 9 artiklaan liittyvistä vaikutuksista on Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymissä asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevissa 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän suuntaviivoissa (WP259), s. 19–20.

[15] Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymät asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän suuntaviivat (WP259), s. 19.

[16] Euroopan unionin tuomioistuin totesi asiassa *Huber* seuraavaa: ”kyse on yhteisön oikeuden itsenäisestä käsitteestä [tarpeellisuus], jota on tulkittava siten, että se vastaa täysimääräisesti tämän direktiivin [direktiivi 95/46/EY] tavoitetta, joka

yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskeva perusoikeus[17] sekä tietosuojaperiaatteiden, erityisesti kohtuullisuusperiaatteen, vaatimukset.

24. Lähtökohtana on käsittelyn tarkoituksen määrittäminen, ja sopimussuhteen yhteydessä käsittelyllä voi olla useita erilaisia tarkoituksia. Kyseiset tarkoitukset on määritettävä ja ilmoitettava selkeästi rekisteröidylle rekisterinpitäjän käyttötarkoitussidonnaisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevien velvoitteiden mukaisesti.

25. Tarpeellisuuden arviointiin sisältyy yhdistetty, tosiasioihin perustuva arviointi käsittelystä ”määritetyn tavoitteen kannalta sekä sen osalta, onko käsittely vähemmän tunkeileva verrattuna muihin saman tavoitteen saavuttamiseksi käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin”.[18] Jos käytettävissä on realistisia, vähemmän tunkeilevia vaihtoehtoja, käsittely ei ole tarpeen.[19] Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ei sisälly käsittely, joka on hyödyllistä mutta ei objektiivisesti tarpeen sopimuksen kohteena olevan palvelun suorittamiseksi tai asiaankuuluvien sopimusta edeltävien toimien toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä, vaikka se olisi tarpeen rekisterinpitäjän muun liiketoiminnan kannalta.

2.5 Tarpeellinen rekisteröidyn kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi

26. Rekisterinpitäjä voi käyttää 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädettyä ensimmäistä vaihtoehtoa, kun se kykenee 5 artiklan 2 kohdassa säädetyn osoitusvelvollisuuden mukaisesti toteamaan, että käsittely suoritetaan rekisteröidyn kanssa tehdyn pätevän sopimuksen yhteydessä ja että käsittely on tarpeen, jotta *kyseinen rekisteröidyn kanssa tehty sopimus* voitaisiin panna täytäntöön. Jos rekisterinpitäjä ei voi osoittaa, että a) sopimus on olemassa, b) sopimus on pätevä sovellettavan kansallisen sopimuslainsäädännön nojalla ja c) käsittely on objektiivisesti tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, rekisterinpitäjän olisi harkittava käsittelylle muuta oikeusperustetta.

27. Pelkkä sopimuksessa oleva viittaus tai maininta tietojen käsittelyyn ei riitä siihen, että kyseinen käsittely kuuluu 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisalaan. Toisaalta käsittely voi olla objektiivisesti tarpeen, vaikka sitä ei erityisesti mainittaisi sopimuksessa. Rekisterinpitäjän on joka tapauksessa täytettävä läpinäkyvyyttä koskevat velvoitteensa. Jos rekisterinpitäjä pyrkii toteamaan, että käsittely perustuu rekisteröidyn henkilön kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöönpanoon, on tärkeää arvioida, mikä on *objektiivisesti tarpeen* sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Sopimuslauseke on selvästi riittämätön peruste tarpeelle sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Tämä on selvää myös 7 artiklan 4 kohdan perusteella. Vaikka tämä säännös koskee vain suostumuksen pätevyyttä, siinä erotellaan havainnollisesti toisistaan sopimuksen täytäntöön panemiseksi tarpeelliset käsittelytoimet

on määritelty sen 1 artiklan 1 kohdassa. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asia C-524/06, *Heinz Huber v. Saksan liittotasavalta,* 18. joulukuuta 2008, 52 kohta.

[17] Ks. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artikla.

[18] Ks. Euroopan tietosuojavaltuutetun ohjeistus: ”Assessing the Necessity of Measures that limit the fundamental right to the protection of personal data”, s. 5.

[19] Euroopan unionin tuomioistuin katsoi asiassa *Schecke*, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta tarkasteltaessa lainsäädännössä oli otettava huomioon vaihtoehtoiset, vähemmän tunkeilevat toimenpiteet. Euroopan unionin tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-92/09 ja C-93/09, *Volker und Markus Schecke GbR ja Hartmut Eifert v. Land Hessen*, 9. marraskuuta 2010. Euroopan unionin tuomioistuin esitti saman näkemyksen myös asiassa *Rīgas*, jossa se katsoi, että ”[h]enkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta koskevasta edellytyksestä on muistutettava, että henkilötietojen suojaa koskevat poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa”. Euroopan unionin tuomioistuin, asia C-13/16, *Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v. Rīgas pašvaldības SIA ”Rīgas satiksme”*, 30 kohta. Rajoitettaessa yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevien oikeuksien harjoittamista millään tavalla edellytetään tiukkaa tarpeellisuuskoetta, ks. Euroopan tietosuojavaltuutetun ohjeistus: ”Assessing the Necessity of Measures that limit the fundamental right to the protection of personal data”, s. 7.

ja *lausekkeet*, joilla palvelun ehdoksi asetetaan tiettyjä käsittelytoimia, jotka eivät itse asiassa ole tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi.

28. Tältä osin Euroopan tietosuojaneuvosto suosittelee tietosuojatyöryhmän aiemmin antamia ohjeita aiemman direktiivin vastaavasta säännöksestä. Ohjeiden mukaan käsitettä ”tarpeellinen rekisteröidyn henkilön kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi”

> *... tulkittava tiukasti, eikä se kata tilanteita, joissa käsittely ei ole aidosti tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi vaan pikemminkin rekisterinpitäjän yksipuolisesti rekisteröidylle määräämää. Myöskään se, että jokin tietojenkäsittely kuuluu sopimuksen piiriin, ei automaattisesti merkitse sitä, että käsittely on tarpeen kyseisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi. – – Vaikka tällaiset käsittelytoimet mainittaisiin nimenomaisesti sopimuksen pienellä painetussa tekstissä, tämä sinänsä ei tee niistä ”tarpeellisia” sopimuksen täytäntöön panemiseksi.*[20]

29. Euroopan tietosuojaneuvosto muistuttaa myös samoista tietosuojatyöryhmän ohjeista, joissa todetaan seuraavaa:

> *Tässä on havaittavissa selvä yhteys tarpeellisuuden arvioinnin ja käyttötarkoitussidonnaisuuttakoskevan periaatteen noudattamisen välillä. On tärkeää määritellä sopimuksen tarkka tarkoitus eli sen sisältö ja perustavoite, koska tämän perusteella arvioidaan, onko tietojenkäsittely tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi.*[21]

30. Kun arvioidaan, onko 6 artiklan 1 kohdan b alakohta asianmukainen oikeusperuste sopimusperusteisen verkkopalvelun yhteydessä tapahtuvaa käsittelyä varten, on tarkasteltava palvelun erityistä päämäärää, tarkoitusta tai tavoitetta. Jotta 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voitaisiin soveltaa, edellytyksenä on, että käsittely on *objektiivisesti tarpeen* sellaisen käyttötarkoituksen kannalta, joka on olennainen kyseisen sopimusperusteisen palvelun toimittamiseksi rekisteröidylle. Maksutietojen käsittely maksun perimiseksi palvelusta sisältyy tähän. Rekisterinpitäjän olisi voitava osoittaa, kuinka *rekisteröidyn kanssa tehdyn kyseisen sopimuksen* pääsisältöä ei voida tosiasiallisesti panna täytäntöön, ellei *kyseessä olevia henkilötietoja* käsitellä. Tärkeitä seikkoja tässä yhteydessä ovat kyseessä olevien henkilötietojen ja käsittelytoimien yhteys sekä sopimuksen perusteella toimitettavan palvelun suorittaminen tai suorittamatta jättäminen.

31. Digitaalisia palveluita koskeviin sopimuksiin voi sisältyä nimenomaisia ehtoja, joilla määrätään muun muassa mainontaa, maksuja tai evästeitä koskevia ehtoja. Sopimuksella ei voida keinotekoisesti laajentaa henkilötietojen luokkia tai sellaisten käsittelytoimien tyyppejä, jotka rekisterinpitäjän täytyy suorittaa sopimuksen täytäntöön panemiseksi 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti.

32. Rekisterinpitäjän pitäisi kyetä perustelemaan käsittelynsä tarpeellisuus viittaamalla sopimukseen sisältyvään olennaiseen ja keskinäisesti ymmärrettyyn käyttötarkoitukseen. Tämä riippuu sekä rekisterinpitäjän näkemyksestä että rekisteröidyn kohtuullisesta näkemyksestä sopimuksen tekemisen yhteydessä ja lisäksi siitä, voidaanko edelleen katsoa, että sopimus pannaan täytäntöön, jos kyseistä käsittelyä ei suoriteta. Vaikka käsittely voi rekisterinpitäjän näkemyksen mukaan olla tarpeellinen sopimuksen tarkoituksen kannalta, on tärkeää, että rekisterinpitäjä tarkastelee huolellisesti keskimääräisen rekisteröidyn näkemystä, jotta varmistettaisiin, että sopimuksen tarkoituksesta on olemassa aito keskinäinen ymmärrys.

---

[20] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP217), s. 16–17.

[21] Ibid., s. 17.

33. Seuraavista kysymyksistä voi olla apua, kun arvioidaan, voidaanko 6 artiklan 1 kohdan alakohtaa soveltaa:

- Millainen rekisteröidylle toimitettava palvelu on luonteeltaan? Mitkä ovat sen ominaispiirteet?
- Mitkä ovat sopimukset tarkat perusteet (eli sen pääsisältö ja perustavoite)?
- Mitkä ovat sopimuksen oleelliset osat?
- Mitkä ovat sopimuksen osapuolten keskinäiset näkemykset ja odotukset? Kuinka palvelua esitellään tai mainostetaan rekisteröidylle? Olettaisiko palvelun tavallinen käyttäjä kohtuudella ja palvelun luonteen huomioon ottaen, että suunniteltu käsittely suoritetaan käyttäjän tekemän sopimuksen täytäntöön panemiseksi?

34. Arviointi siitä, mikä on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, on tehtävä ennen käsittelyn aloittamista. Jos arvioinnissa ilmenee, että käsittely on suunniteltu laajemmaksi kuin mikä on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, tämä ei itsessään tee myöhemmästä käsittelystä lainvastaista. Kuten edellä mainitaan, 6 artiklasta käy ilmi, että ennen käsittelyn aloittamista on mahdollista käyttää muita laillisia perusteita.[22]

35. Jos palvelun elinkaaren aikana otetaan käyttöön uutta teknologiaa, joka muuttaa henkilötietojen käsittelytapaa, tai jos palvelu kehittyy muulla tavoin, edellä mainitut perusteet on arvioitava uudelleen sen määrittämiseksi, voivatko uudet tai muuttuneet käsittelymenettelyt perustua 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Esimerkki 1
Rekisteröity ostaa tavaroita verkkokauppaa harjoittavalta vähittäismyyjältä. Rekisteröity haluaa maksaa luottokortilla ja pyytää, että tuotteet toimitetaan hänen kotiosoitteeseensa. Voidakseen panna sopimuksen täytäntöön vähittäismyyjän täytyy käsitellä rekisteröidyn luottokorttitiedot ja maksuosoite maksun suorittamista varten ja rekisteröidyn kotiosoite toimitusta varten. Näin ollen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voidaan käyttää näiden käsittelytoimien oikeusperusteena. Jos asiakas kuitenkin on valinnut lähetyksen noutopisteeseen, rekisteröidyn kotiosoitteen käsittely ei ole enää tarpeen ostosopimuksen täytäntöön panemiseksi. Rekisteröidyn osoitteen käsittely tässä yhteydessä edellyttää jotain muuta oikeusperustetta kuin 6 artiklan 1 kohdan b alakohta.

Esimerkki 2
Sama verkkokauppaa harjoittava vähittäismyyjä haluaa rakentaa käyttäjien mieltymyksiä ja elämäntapavalintoja koskevia profiileja, jotka perustuvat käyttäjien vierailuihin verkkosivustolla. Ostosopimuksen tekeminen ei ole riippuvainen kyseisenlaisten profiilien rakentamisesta. Vaikka profilointi mainitaan erityisesti sopimuksessa, tämä seikka ei tee siitä tarpeellista sopimuksen

[22] Ks. Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymät asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän suuntaviivat (WP259), s. 31. Suuntaviivoissa todetaan seuraavaa: ”Yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla ei voida vaihtaa laillisesta perusteesta toiseen.”

täytäntöön panemisen kannalta. Jos verkkokauppaa harjoittava vähittäismyyjä haluaa suorittaa tällaista profilointia, sen täytyy käyttää muuta oikeusperustetta.

36. Rekisterinpitäjillä on vapaus suunnitella oma liiketoimintansa, palvelunsa ja sopimuksensa sopimusoikeuden ja mahdollisesti sovellettavan kuluttajaoikeuden rajoissa. Joissain tapauksissa rekisterinpitäjä saattaa haluta niputtaa yhteen sopimukseen useita erillisiä palveluita tai palvelun osia, joiden perustarkoitukset, ominaisuudet tai perusteet eroavat toisistaan. Näin saatetaan luoda ”ota tai jätä” -tilanne rekisteröidyille, jotka ovat kiinnostuneita vain yhdestä palvelusta.

37. Tietosuojalainsäädännön nojalla rekisterinpitäjien täytyy ottaa huomioon, että suunnitelluilla käsittelytoimilla on oltava asianmukainen oikeusperuste. Mikäli sopimus koostuu useista erillisistä palveluista tai palvelun osista, jotka voidaan kohtuudella suorittaa toisistaan riippumatta, esiin nousee kysymys siitä, miltä osin 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voidaan käyttää oikeusperusteena. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltaminen on arvioitava kunkin kyseessä olevan palvelun osalta *erikseen* siten, että tarkastellaan, mikä on objektiivisesti tarpeen kunkin sellaisen yksittäisen palvelun suorittamiseksi, joita rekisteröity on aktiivisesti pyytänyt tai jotka tämä on tilannut. Arvioinnissa saattaa ilmetä, että tietyt käsittelytoimet eivät ole tarpeen rekisteröidyn pyytämien yksittäisten palveluiden kannalta vaan sen sijaan rekisterinpitäjän laajemman liiketoimintamallin kannalta. Tällöin 6 artiklan 1 kohdan b alakohta ei voi olla oikeusperuste kyseisille toimille. Kyseistä käsittelyä varten voi kuitenkin olla saatavilla muita oikeusperusteita, esimerkiksi 6 artiklan 1 kohdan a tai f alakohta, mikäli asiaankuuluvat perusteet täyttyvät. Näin ollen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan sovellettavuuden arviointi ei sinällään vaikuta sopimuksen laillisuuteen tai palveluiden niputtamiseen.

38. Kuten tietosuojatyöryhmä on aiemmin todennut, tätä oikeusperustetta sovelletaan vain siihen, mikä on tarpeen sopimuksen *täytäntöön panemiseksi*.[23] Sellaisenaan sitä ei automaattisesti sovelleta mihinkään noudattamatta jättämisen käynnistämiin jatkotoimiin eikä muihin ongelmiin sopimuksen täytäntöönpanossa. Tietyt toimet voidaan kuitenkin ennakoida kohtuudella, ja ne ovat tarpeen tavallisessa sopimussuhteessa. Tällaisia toimia ovat muun muassa virallisten muistutusten lähettäminen maksamattomista maksuista tai virheiden korjaaminen tai sopimuksen täytäntöönpanoa koskevat viipeet. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voidaan soveltaa henkilötietojen käsittelyyn, joka on tarpeen tällaisten toimien osalta.

Esimerkki 3

Yritys myy tuotteita verkossa. Asiakas ottaa yhteyttä yritykseen, koska ostetun tuotteen väri poikkeaa sovitusta. Asiakkaan henkilötietojen käsittely tämän ongelman korjaamiseksi voi perustua 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

39. Sopimustakuu voi olla osa sopimuksen täytäntöön panemista. Täten tiettyjen tietojen tallentaminen takuuta varten tietyksi säilytysajaksi sen jälkeen, kun tavarat/palvelut on toimitettu tai maksu on suoritettu kokonaan, voi olla tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi.

[23] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP217), s. 17–18.

2.6 Sopimuksen päättäminen

40. Rekisterinpitäjän on määritettävä asianmukainen oikeusperuste suunnitelluille käsittelytoimille ennen käsittelyn alkamista. Mikäli joidenkin tai kaikkien käsittelytoimien perusteena käytetään 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, rekisterinpitäjän tulisi ennakoida, mitä tapahtuu, jos kyseinen sopimus päätetään.[24]

41. Mikäli henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ja sopimus päätetään täysin, yleisenä sääntönä on, että kyseisten tietojen käsittely ei ole enää tarpeen tämän sopimuksen täytäntöön panemiseksi ja rekisterinpitäjän on lopetettava tietojen käsittely. Rekisteröity on saattanut toimittaa henkilötietonsa sopimussuhteen yhteydessä luottaen siihen, että tietoja käsitellään vain tarpeellisena osana sopimussuhdetta. Täten on yleisesti ottaen epäasianmukaista vaihtaa uuteen oikeusperusteeseen, kun alkuperäistä perustetta ei ole enää olemassa.

42. Sopimuksen päättämiseen saattaa liittyä joitain hallinnollisia toimia, kuten tavaroiden tai maksujen palautuksia. Näihin liittyvä käsittely voi perustua 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

43. Lisäksi 17 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että henkilötiedot on poistettava, kun niitä ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin. Tätä ei kuitenkaan sovelleta, jos käsittely on tarpeen erityisiä tarkoituksia varten, joihin sisältyvät 17 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukainen lakisääteinen velvoite tai 17 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukainen oikeudellisen vaateen laatiminen, esittäminen tai puolustaminen. Jos rekisterinpitäjillä on yleinen tarve säilyttää tietoja oikeudellisia tarkoituksia varten, niiden on määritettävä oikeusperuste tätä varten käsittelyn aloittamisen yhteydessä. Rekisterinpitäjien on alusta alkaen ilmoitettava selkeästi, kuinka kauan ne aikovat säilyttää tiedot näitä oikeudellisia tarkoituksia varten sopimuksen päättämisen jälkeen. Näin niiden ei tarvitse poistaa tietoja, kun sopimus päätetään.

44. Joka tapauksessa saattaa olla niin, että käsittelyn aloittamisen yhteydessä on määritetty useita käsittelytoimia, joilla on erilliset tarkoitukset ja oikeusperusteet. Edellyttäen, että muut käsittelytoimet ovat edelleen laillisia ja rekisterinpitäjä on ilmoittanut näistä toimista selkeästi käsittelyn aloittamisen yhteydessä yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjen läpinäkyvyyttä koskevien velvoitteiden mukaisesti, rekisteröityä koskevia henkilötietoja voidaan edelleen käsitellä näitä erillisiä tarkoituksia varten sopimuksen päättämisen jälkeen.

Esimerkki 4
Verkkopalvelu tarjoaa tilauspalvelua, joka voidaan perua milloin tahansa. Kun palvelua koskeva sopimus tehdään, rekisterinpitäjä toimittaa rekisteröidylle tietoa henkilötietojen käsittelystä. Rekisterinpitäjä selittää muun muassa, että sopimuksen ollessa voimassa rekisterinpitäjä käsittelee palvelun käyttöä koskevia tietoja laskujen lähettämistä varten. Sovellettava oikeusperuste on 6 artiklan 1 kohdan b alakohta, sillä tietojen käsittely laskutustarkoitusta varten voidaan katsoa objektiivisesti tarpeelliseksi sopimuksen täytäntöön panemista varten. Sopimuksen päättämisenyhteydessä käyttöhistoria kuitenkin poistetaan, mikäli ei olemassa vireillä olevia, asiaankuuluvia oikeudellisia vaateita tai lakisääteisiä vaatimuksia, joiden vuoksi tiedot on säilytettävä.

[24] Jos sopimus mitätöidään myöhemmin, tämä vaikuttaa jatkuvan käsittelyn laillisuuteen (5 artiklan 1 kohdan a alakohdan merkityksessä). Se ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että 6 artiklan 1 kohdan b alakohta valittiin virheellisesti oikeusperusteeksi.

Lisäksi rekisterinpitäjä ilmoittaa rekisteröidyille, että sillä on kansallisen lainsäädännön nojalla lakisääteinen velvoite säilyttää tiettyjä henkilötietoja kirjanpitotarkoituksia varten tietyn vuosimäärän ajan. Asianmukainen oikeusperuste on 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, ja tiedot säilytetään, vaikka sopimus päätettäisiin.

2.7 Tarpeellinen sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi

45. Toista 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaista vaihtoehtoa sovelletaan, kun *käsittely on tarpeen sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä*. Tässä säännöksessä huomioidaan se seikka, että alustava henkilötietojen käsittely voi olla tarpeen ennen sopimuksen tekemistä, jotta helpotettaisiin varsinaista sopimuksen tekemistä.

46. Käsittelyhetkellä ei välttämättä ole selvää, tehdäänkö sopimus tosiasiassa. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa voidaan kuitenkin soveltaa edellyttäen, että rekisteröity esittää pyynnön, kun sopimuksen tekemistä *suunnitellaan* ja kyseinen käsittely on tarpeen pyydettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tämän mukaisesti, mikäli rekisteröity ottaa yhteyttä rekisterinpitäjään saadakseen tarkempaa tietoa rekisterinpitäjän palveluntarjonnasta, rekisteröidyn henkilötietojen käsittely tiedusteluun vastaamiseksi voi perustua 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

47. Tämä säännös ei missään tapauksessa koske ei-toivottua markkinointia tai muuta menettelyä, joka suoritetaan pelkästään rekisterinpitäjän aloitteesta tai kolmannen osapuolen pyynnöstä.

Esimerkki 5

Rekisteröity ilmoittaa postinumeronsa saadakseen selville, toimiiko tietty palveluntarjoaja hänen asuinseudullaan. Tämä voidaan katsoa 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseksi käsittelyksi, joka on tarpeen sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä.

Esimerkki 6

Joissain tapauksissa rahoituslaitoksilla on velvollisuus tunnistaa asiakkaansa kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tämän vuoksi pankki pyytää saada nähdä rekisteröityjen henkilötodistukset, ennen kuin se tekee sopimuksen heidän kanssaan.

Tässä tapauksessa tunnistaminen on tarpeen pankkia koskevan lakisääteisen velvoitteen vuoksi eikä sen vuoksi, että toteutetaan toimenpiteitä rekisteröidyn pyynnöstä. Näin ollen asianmukainen oikeusperuste on 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan sijasta 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

3 OSA 3 – 6 ARTIKLAN 1 KOHDAN B ALAKOHDAN SOVELTAMINEN ERITYISISSÄ TILANTEISSA

3.1 Käsittely palvelun parantamista varten[25]

48. Verkkopalvelut keräävät usein yksityiskohtaista tietoa siitä, kuinka käyttäjät käyttävät niiden palvelua. Useimmiten palveluun tai käyttäjien käyttäytymisen yksityiskohtiin liittyvien organisatoristen mittarien keruuta ei voida pitää tarpeellisena palvelun tarjoamiseksi, sillä palvelu voitaisiin tarjota, vaikka kyseisiä henkilötietoja ei käsiteltäisi. Palveluntarjoaja saattaa kuitenkin pystyä käyttämään käsittelyn perusteena vaihtoehtoisia laillisia perusteita, kuten oikeutettua etua tai suostumusta.

49. Euroopan tietosuojaneuvosto ei katso, että 6 artiklan 1 kohdan b alakohta on yleisesti asianmukainen laillinen peruste palvelun parantamista varten tai uusien toimintojen kehittämistä varten olemassa olevan palvelun sisällä. Useimmiten käyttäjä tekee sopimuksen hyödyntääkseen olemassa olevaa palvelua. Vaikka palvelun parantamista ja siihen tehtäviä muutoksia koskeva mahdollisuus saatetaan tavanomaisesti sisällyttää sopimusehtoihin, tällaista käsittelyä ei yleensä voida pitää objektiivisesti tarpeellisena käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi.

3.2 Käsittely petosten ehkäisemiseksi

50. Kuten tietosuojatyöryhmä on aiemmin todennut[26], petosten ehkäisemistä koskevaan käsittelyyn saattaa liittyä asiakkaiden seurantaa ja profilointia. Euroopan tietosuojaneuvoston näkemyksen mukaan tällainen käsittely todennäköisesti ylittää sen, mikä on objektiivisesti tarpeen rekisteröidyn henkilön kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Ehdottoman välttämätön henkilötietojen käsittely petosten estämistarkoituksissa on mahdollisesti myös asianomaisen rekisterinpitäjän oikeutetun edun mukaista[27], ja näin ollen se voidaan katsoa lailliseksi, jos rekisterinpitäjä täyttää 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan (oikeutetut edut) erityiset vaatimukset. Lisäksi 6 artiklan 1 kohdan c kohta (lakisääteinen velvoite) voi myös olla laillinen peruste tällaiselle tietojen käsittelylle.

3.3 Käsittely käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa varten

51. Käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa ja siihen liittyvää rekisteröityjen henkilöiden seurantaa ja profilointia käytetään usein verkkopalveluiden rahoittamiseen. Tietosuojatyöryhmä on aiemmin esittänyt näkemyksensä kyseisenlaisesta käsittelystä seuraavasti:

> *[sopimusperusteinen tarpeellisuus] ei ole asianmukainen oikeudellinen peruste luoda käyttäjän mieltymys- ja elämäntapaprofiili hänen jollain verkkosivustolla tekemiensä klikkausten ja hankkimiensa tuotteiden pohjalta. Tämä johtuu siitä, että rekisterinpitäjän kanssa ei ole tehty*

[25] Verkkopalveluiden on mahdollisesti myös otettava huomioon tietyistä digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista 20 päivänä toukokuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/770 (EUVL L 136, 22.5.2019, s. 1), jota sovelletaan 1. tammikuuta 2022 alkaen.

[26] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP217), s. 17.

[27] Ks. johdanto-osan 47 kappaleen kuudes virke.

sopimusta profiloinnin tekemisestä vaan esimerkiksi tiettyjen tavaroiden ja palvelujen toimittamisesta.[28]

52. Yleissääntönä on, että henkilötietojen käsittely käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa varten ei ole tarpeen verkkopalveluita koskevan sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Tavallisesti olisi vaikeaa väittää, että sopimusta ei pantu täytäntöön, koska käyttötottumuksiin perustuvia mainoksia ei ollut. Tätä tukee vielä vahvemmin se, että 21 artiklan nojalla rekisteröidyillä on ehdoton oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä suoramarkkinointia varten.

53. Tämän lisäksi 6 artiklan 1 kohdan b alakohta ei voi olla laillinen peruste käyttötottumuksia seuraavaa verkkomainontaa varten, koska kyseisellä mainonnalla rahoitetaan epäsuorasti palvelun tarjoaminen. Vaikka tällaisella käsittelyllä saatetaan tukea palvelun toimittamista, tämä ei itsessään riitä osoittamaan, että käsittely on tarpeen kyseessä olevan sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Rekisterinpitäjän olisi otettava huomioon 33 kohdassa tarkoitetut tekijät.

54. Ottaen huomioon, että tietosuoja on Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa taattu perusoikeus ja että yksi yleisen tietosuoja-asetuksen päätarkoituksista on varmistaa rekisteröityjen kyky valvoa itseään koskevaa tietoa, henkilötietoja ei voida pitää kaupattavana hyödykkeenä. Vaikka rekisteröity voi suostua henkilötietojen käsittelyyn[29], hän ei voi luopua perusoikeuksistaan antamalla tällaisen suostumuksen.[30]

55. Euroopan tietosuojaneuvosto toteaa myös, että sähköisen viestinnän tietosuojaa koskevien vaatimusten ja käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa koskevan tietosuojatyöryhmän aiemman lausunnon[31] sekä evästeitä koskevan suostumuksen hankkimisohjeita koskevan valmisteluasiakirjan 2/2013[32] mukaisesti rekisterinpitäjien on saatava rekisteröidyiltä etukäteissuostumus käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa varten tarvittavien evästeiden käyttämiseksi.

56. Euroopan tietosuojaneuvosto toteaa myös, että käyttäjiä voidaan seurata ja profiloida sellaisten käyttäjäryhmien tunnistamiseksi, joilla on samanlaisia piirteitä, jotta mainontaa voitaisiin kohdentaa samankaltaisille yleisöille. Tällaista käsittelyä ei voida suorittaa 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella, sillä ei voida todeta, että käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi on objektiivisesti tarpeen seurata ja vertailla käyttäjien ominaisuuksia ja käyttäytymistä sellaisia tarkoituksia varten, jotka liittyvät muille henkilöille esitettävään mainontaan.[33]

[28] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP217), s. 17.

[29] Ks. tietyistä digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista 20 päivänä toukokuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/770.

[30] Sen lisäksi, että henkilötietojen käyttöä säännellään yleisellä tietosuoja-asetuksella, on muitakin syitä, joiden vuoksi henkilötietojen käyttö on käsitteellisesti eri asia kuin rahalliset maksut. Rahaa voidaan esimerkiksi laskea, mikä tarkoittaa, että kilpailukykyisillä markkinoilla hintoja voidaan vertailla, ja rahallisia maksuja voidaan tavallisesti tehdä vain siten, että rekisteröity on niissä osallisena. Lisäksi usea palvelu voi hyödyntää henkilötietoja samanaikaisesti. Kun rekisteröity on menettänyt kyvyn valvoa henkilötietojaan, tätä kykyä ei välttämättä voi enää saada takaisin.

[31] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 2/2010 käyttötottumuksia seuraavasta internetmainonnasta (WP171).

[32] 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän valmisteluasiakirja "Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies" (WP208).

[33] Ks. myös Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymät automatisoituja yksittäispäätöksiä ja profilointia asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi koskevat 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän suuntaviivat (WP251rev.01), s. 13.

3.4 Käsittely sisällön räätälöintiä varten[34]

57. Euroopan tietosuojaneuvosto tunnustaa, että sisällön räätälöinti voi olla (mutta ei aina ole) olennainen ja odotettu osa tiettyjä verkkopalveluita, ja näin ollen sen voidaan katsoa olevan tarpeen palvelun käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöön panemiseksi joissain tapauksissa. Se, voidaanko tällaista käsittelyä pitää verkkopalvelun olennaisena osana, riippuu tarjotun palvelun luonteesta, keskimääräisen rekisteröidyn odotuksista, jotka koskevat sekä palvelua että tapaa, jolla palvelua mainostetaan käyttäjille, sekä siitä, voidaanko palvelu tarjota ilman räätälöintiä. Mikäli sisällön räätälöinti ei ole objektiivisesti tarpeen taustalla olevaa sopimusta varten, esimerkiksi jos räätälöityä sisältöä toimitetaan käyttäjän sitouttamiseksi palveluun mutta räätälöity sisältö ei ole olennainen osa palvelun käyttämistä, rekisterinpitäjien olisi soveltuvin osin harkittava vaihtoehtoista laillista perustetta.

Esimerkki 7

Verkossa toimiva hotellihakukone seuraa käyttäjien aiempia varauksia luodakseen profiilin heidän tyypillisistä majoittumismenoistaan. Myöhemmin profiilin avulla suositellaan käyttäjälle tiettyjä hotelleita, kun hakutulokset esitetään. Tässä tapauksessa käyttäjän aikaisemman käyttäytymisen ja taloudellisten tietojen profilointi ei ole objektiivisesti tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi eli majoituspalveluiden toimittamiseksi käyttäjän ilmoittamien tiettyjen hakuehtojen perusteella. Näin ollen 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ei voida soveltaa näihin käsittelytoimiin.

Esimerkki 8

Verkossa toimiva markkinapaikka sallii mahdollisten ostajien selata ja ostaa tuotteita. Markkinapaikka haluaa lisätä vuorovaikutusta esittämällä räätälöityjä tuote-ehdotuksia sen perusteella, mitä ilmoituksia mahdolliset ostajat ovat aiemmin katselleet alustalla. Räätälöinti ei ole objektiivisesti tarpeen markkinapaikkapalvelun tarjoamista varten. Näin ollen tällaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena ei voida käyttää 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa.

[34] Verkkopalveluiden on mahdollisesti myös otettava huomioon tietyistä digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista 20 päivänä toukokuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/770 (EUVL L 136, 22.5.2019, s. 1), jota sovelletaan 1. tammikuuta 2022 alkaen.